Nieuwjaarsconcert 1997 van het

Nederlands Blazers Ensemble en de VPRO

Van Dallas tot Callas

Thierry Fischer *dirigent*

Concertgebouw 1 januari 14.00 uur

Het Nederlands Blazers Ensemble en de VPRO presenteren:

NIEUWJAARSCONCERT 1997

VAN DALLAS TOT CALLAS

Thierry Fischer *dirigent*

Concertgebouw 1 januari 1997 14.00 uur

Amsterdam 1 januari 1997

Het Nieuwjaarsconcert gaat dit jaar over liefde en hartstocht. Over opera dus en over gebroken harten, over Schubert, die grote Romanticus, en over het levenslied op zijn Amerikaans.
Zoals de twee voorgaande jaren deden het NBE en VPRO 's 'Villa Achterwerk' een oproep aan componisten-in-de-dop, deze keer om een bijdrage te leveren aan een splinternieuwe opera. Die opera gaat vanmiddag in première.
Het Nieuwjaarsconcert was binnen twee dagen uitverkocht. Fijn dat u erbij bent. Maar de thuisblijvers krijgen ook iets bijzonders. Het programma wordt rechtstreeks uitgezonden op Radio 4 en Nederland 3. De radio speelt een bijzondere rol. Als de televisie én radio tegelijk aanstaan, kunnen er mooie momenten worden beleefd.
De bijdrage van de radioverslaggever wordt zó belangrijk geacht dat u bij binnenkomst een koptelefoon kreeg uitgereikt waarop u Radio 4 kunt volgen (toelichting en gebruiksaanwijzing koptelefoon achterop dit programmaboekje).

gelukkig Nieuwjaar!

PROGRAMMA

SERGEI PROKOFJEV	uit *Romeo en Julia**
	Dans van de ridders
JAAP BLONK	Eerste Mededeling (première)
GIUSEPPE VERDI	uit *Il Trovatore**
	Introduzione - 'Sull'orlo dei tetti' -
	Racconto - 'E deggio, e posso crederlo?'
	Miserere?
NICOLAS COLLINS	Die Schatten (première)
SERGEI PROKOFJEV	uit *Romeo en Julia**
	intro: Aubade - Dans van de ridders - Tybalt ontmoet Mercutio -
	Maskers - Duel - Aubade - Romeo besluit Mercutio te wreken - Finale
pauze	*In de pauze kunt u via de koptelefoon beluisteren hoe het programma op Radio 4 wordt voortgezet*
	in verband met de direkte tv uitzending duurt de pauze precies 20 minuten
ALFRED SCHNITTKE	Mars uit Muziek voor een Imaginair Toneelstuk
DE OPERA*	opera in drie bedrijven
Dennis Damsma	uit Levende Planeten, Saturnus is jaloers
Thomas de Jonker	De Sok
Joost Gevers	De kikker en de pad
	solisten: Helma en Loortje van den Brink
	Wout Neutkens, Dennis en Jordy Damsma
PETER-JAN WAGEMANS	Fantasieën over Erlkönig:
	'Dood' en 'Opstanding'
JAAP BLONK	Tweede Mededeling (première)
GIUSEPPE VERDI	uit *Il Trovatore**
	Introduzione
	Miserere

**arrangementen Hans van der Heide*

JAAP BLONK *EERSTE MEDEDELING, TWEEDE MEDEDELING*

Jaap Blonk (1953) verslaat en becommentarieert het Nieuwjaarsconcert rechtstreeks op Radio 4. Speciaal voor dit programma componeerde hij *Eerste Mededeling* en *Tweede Mededeling* .
Jaap Blonk is klankdichter, stemkunstenaar en musicus en als zodanig autodidact. Zijn performance van Kurt Schwitters' *Ursonate* resulteerde in 1986 in een LP voor BVhaast. Hij maakte een performance op teksten van Lucebert met BRAAXTAAL. Dit trio bestaat nog steeds en gebruikt nu uitsluitend eigen teksten van Jaap Blonk (cd BRAAXTAAL, 1993). In 1993 verscheen de solo-cd *Flux de Bouche* bij Staalplaat.
Jarenlang voerde Blonk de performance *Liederen uit de Hemel* uit. Dit is ook de titel van zijn eerste poëziebundel, in een doos met cd uitgegeven door Perdu te Amsterdam (1993).
In *baba-oemf* maakte hij gerucht met gedichten van Hugo Ball en Paul van Ostaijen. Opvolger werd het trio Blonk, Nijdam & van der Putten (gelijknamige cd 1996). Een internationaal trio wordt gevormd door Blonk, Gustafsson & Zerang (NL/Zweden/VS, gelijknamige cd, 1996).
Zijn septet *Splinks* (cd Splinks 1993) werd in 1996 met BRAAXTAAL en enige gastmusici gecombineerd tot 11-mansorkest in het project 'Blonk Pakt Uit!' Met ensemble Novecento maakte hij het programma *'sôse gelimida sîn'*, waarvoor diverse componisten nieuw werk schreven.
Hij nam deel aan projecten van o.a. Guus Janssen, Tristan Honsinger en Nicolas Collins en verscheen op zeer uiteenlopende festivals als Poetry International, Jazz Marathon Groningen, Münchener Klang-Aktionen en Le Lieu Performance Festival, Quebec.

SERGEI PROKOFJEV (1891-1953) SUITE UIT *ROMEO EN JULIA* (1938)

intro: Aubade - Dans van de ridders - Tybalt ontmoet Mercutio - Maskers - Duel - Aubade - Romeo besluit Mercutio te wreken - Finale

Romeo en Julia, de twee geliefden die elkaar niet kunnen bereiken vanwege een laaiende familievete, zijn dankzij Shakespeare het bekendste liefdespaar in de wereldliteratuur. Van de vele toonzettingen die er sindsdien van dit ontroerende liefdesdrama zijn gemaakt, is het ballet van Prokofjev misschien wel de meest geslaagde. Voor dit Nieuwjaarsconcert stelden het Nederlands Blazers Ensemble en bewerker Hans van der Heide een nieuwe suite samen.

pauze

In de pauze kunt u via de koptelefoon beluisteren hoe het programma op Radio 4 wordt voortgezet in verband met de directe tv uitzending duurt de pauze precies 20 minuten

GIUSEPPE VERDI (1813-1901) DELEN UIT *IL TROVATORE* (1853)

Verdi's *Il Trovatore* (de troubadour) speelt zich af in Noord-Spanje aan het begin van de 15e eeuw. De opera handelt over de vierhoeksverhouding tussen de hofdame Leonora, de ridder/troubadour Manrico, een Graaf en de zigeunerin Azucena. Misverstand, bedrog, hartstocht, echte liefde en de verkeerde vermoord. Miserere.

NICOLAS COLLINS *DIE SCHATTEN*

Die Schatten, voor live elektronica en blazersensemble, werd speciaal voor het Nieuwjaarsconcert geschreven en is gebaseerd op acht maten van *Eine kleine Trauermusik*, die Schubert voor blazers componeerde toen hij zestien jaar was. Met twee cd-spelers bewerkt componist Nicolas Collins tijdens het concert Schuberts toonmateriaal. Het in de zaal verspreid opgestelde ensemble becommentarieert op haar beurt het resultaat.
Zich specialiserend in electronische muziek was componist Nicolas Collins (New York City, 1954) in de jaren tachtig een pionier in het live gebruik van computers tijdens concerten. Zijn recente werk benadrukt het gesproken woord en combineert elektronica met conventionele akoestische instrumenten. Van 1992 tot 1996 woonde en werkte hij in Amsterdam onder andere bij de stichting STEIM. Momenteel verblijft hij in Berlijn, waar hij artist-in-residence is in het kader van het DAAD Berliner Künstlerprogram en als composer-in-residence bij het Kammerensemble Neue Musik Berlin.

ALFRED SCHNITTKE *MARS UIT MUZIEK VOOR EEN IMAGINAIR TONEELSTUK*

Inmiddels de herkenningstune van het programma-onderdeel van de jonge componisten.
In optocht worden de jonge meesters de zaal binnengehaald.

DENNIS DAMSMA, THOMAS DE JONKER, JOOST GEEVERS, *OPERA IN DRIE BEDRIJVEN*

De oproep aan kinderen tot 15 jaar om een opera te schrijven voor het Nieuwjaarsconcert leverde ondanks de erg moeilijke opdracht 65 inzendingen op. Dennis Damsma (9 jaar), Thomas de Jonker (13 jaar) en Joost Geevers (15 jaar) schreven het materiaal voor deze opera die ook door kinderen wordt gezongen.

DENNIS DAMSMA (9 JAAR) 'SATURNUS IS JALOERS OP DE AARDE' UIT *LEVENDE PLANETEN*

In *Levende Planeten* komen de planeten uit ons zonnestelsel 's nachts tot leven. Het blijken net mensen te zijn: de aarde schept bijvoorbeeld op over zijn mooie kleuren, en dan met name over de lange gele stropdas die hij draagt. Saturnus vindt het niet eerlijk dat hij niet zo'n prachtige das heeft terwijl hij veel groter is dan de aarde:

"Kijk die nou toch eens draaien, opschepperij!
Kijk die nou toch eens draaien, een opschepper ben jij!
Mijn draaicirkel is sterker dan jij, dus is die gele das van mij!"

Dennis bespeelt het keyboard en zijn 7-jarige broertje Jordy zingt de tekst.

THOMAS DE JONKER (13 JAAR) *DE SOK*

vrouw: Loortje van den Brink
man: Helma van den Brink

Midden in hun liefdesverklaring zegt een vrouw opeens tegen haar man dat hun relatie ideaal zou zijn als hij zijn sokken niet altijd rond zou laten slingeren. Dit blijkt het begin van het einde.

man: (het glas heffend) Op onze relatie. Weet je nog wat je van me vond?
vrouw: Ik vond je leuk, op het eerste gezicht al
ik hield van jou, op het eerste gezicht al
ik hou van jou
duet: ik hou van jou, als de zon en de maan en de hemel,
hou ik van jou voor altijd
vrouw: heel mijn leven zal ik geven omdat ik zo van jou hou
het enige dat mij irriteert zijn jouw sokken die je overal laat slingeren
man: welke sokken?
vrouw: die bruine met witte!

vervolg De Sok:

man: dat is niet waar! Je liegt!
vrouw: ik lieg nooit. Jij neemt terug dat ik lieg. Neem het terug!
man: het spijt me!
vrouw: het spijt je niet! Het is over!
man: wat? Waarom is het over? Heb jij mij bedrogen?
vrouw: het is over!
man: waarom is het over, waarom?
vrouw: het is over!
man: heb jij mij bedrogen?
vrouw: het is over!
(man barst in huilen uit)

JOOST GEEVERS (15 JAAR) *DE KIKKER EN DE PAD*

kikker: Loortje van den Brink
pad: Wout Neutkens
haas: Helma van den Brink

Een kikker en een pad worden verliefd op elkaar en willen graag trouwen en een kindje nemen. De plannen verlopen volgens het commentaar van de haas zeer voorspoedig totdat het kind ter wereld wordt gebracht... door de ooievaar! Dat voorspelt een jammerlijke afloop.

haas: Mijn naam is -met permissie- haas,
maar ik wil u toch iets mededelen.
Het is een kort en droef relaas,
over welk een rol het lot kan spelen.
Het is een story uit de wouden,
waar dieren hardop kunnen praten.
't Gaat over liefde en de fouten,
die men daarin zoal kan maken.
Want als een kikker en een pad

elkaar de liefde verklaren,
dan kun j'er zeker van zijn dat
zij ijdelheid aan stommiteiten paren!

kikker: Liefste, waar zal ik beginnen?
Ik spring voortdurend op en neer.
Want 'k wil u oeverloos beminnen,
als kikvors min ik u zozeer!

pad: O, wat een zeldzaam avontuur,
dat jij hier nu mijn pad kruist!
'k Sta zó in vlam en vuur,
dat er een kikker in mijn keel huist!

kikker: Daar kikker ik totaal van op,
dat jij mijn liefde zo beantwoordt.
Toch zie ik er nog tegenop,
want is het wel verantwoord?

pad: O liefste, laat ons toch trouwen,
met jou kan ik werk'lijk alles aan.
Van jou wil ik een leven houden.
O kus mij, liefst', bij volle maan!

duet kikker en pad:
O liefste, laat ons toch trouwen,
met jou kan ik werk'lijk alles aan.
Van jou wil ik een leven houden.
O kus mij, liefst', bij volle maan!

haas: Zij waren lange tijd tevreden,
die twee daar in het diepe woud.
Maar door droev' omstandigheden
ging later alles toch nog fout.
Zij wilden kind'ren van elkaar
en de natuur deed goed haar best.
Snel kwam bij hen de ooievaar,
waardoor hun leven werd verpest:
hij at ze op met huid en haar!

allen: Zij wilden kind'ren van elkaar
en de natuur deed goed haar best.
Snel kwam bij hen de ooievaar,
waardoor hun leven werd verpest:
hij at ze op, dus: au revoir!

PETER-JAN WAGEMANS (1952) *FANTASIEEN OVER ERLKÖNIG*
'DOOD' EN 'OPSTANDING'

In *Fantasieën over Erlkönig* (1994) wordt Schubert alleen fragmentarisch geciteerd. Het werk is een uitvergrote momentopname van de ruiter die met zijn kind op de arm en de dood op zijn hielen door het bos galoppeert, een metafoor voor de mens die wanhopige pogingen doet het noodlot te ontvluchten. Op dit concert de laatste twee delen uit het stuk van Wagemans.
'Dood' herhaalt één enkel akkoord waar de laatste maten van Schuberts *Erlkönig* doorheen worden gevlochten. De 'Opstanding' uit het vierde en laatste deel is een theatrale karikatuur. De kitscherige Wagneriaanse mars ('im Volkston') is eerder ironisch dan hoopvol.

JAAP BLONK *TWEEDE MEDEDELING*

Toelichting zie boven

GIUSEPPE VERDI, INTRODUZIONE EN MISERERE' UIT *IL TROVATORE*

Het 'Miserere' is één van de bekendste aria's die Maria Callas vaak zong. Onvergetelijk is Callas' uitvoering van het 'Miserere' tijdens haar debuut in Parijs, in december 1958.
Manrico is door de Graaf gevangen genomen toen hij Azucena wilde redden. Leonora staat voor de toren waarin haar geliefde is opgesloten en verklaart hem opnieuw haar liefde.

Vanuit de toren klinkt een onheilspellend gezang van een monnikenkoor. Het is een 'Miserere', gericht aan de femme fatale die een einde aan haar leven zal gaan maken: "Heer, heb medelijden met deze ziel die aan haar laatste reis begint. Heb medelijden met haar, Heer, opdat haar ziel geen prooi van de duivel moge worden!" Manrico smeekt Leonora om hem niet te vergeten na zijn dood. Leonora: "Hoe kan ik je ooit vergeten? Met mijn leven zal ik het jouwe redden! Ja, met jouw liefde zal ik mijn graf betreden!"

THIERRY FISCHER

Thierry Fischer werd in 1957 geboren in Livingstone in Zambia. Al op jonge leeftijd oefende het dirigeren een grote aantrekkingskracht op hem uit. Als kind volgde hij al zomercursussen op dat gebied. Hij koos echter eerst voor de fluit en was geruime tijd solofluitist bij het Chamber Orchestra of Europe. In 1988 begon zijn dirigentencarrière toen hij werd benoemd tot artistiek leider van het Orchestre de Chambre de Genève. Inmiddels heeft Thierry Fischer een indrukwekkend repertoire opgebouwd. Bij Deutsche Gramophon verscheen in 1992 een cd waarop hij het Chamber Orchestra of Europe dirigeert met werken van Frank Martin. Deze cd was een van de nominaties voor een Gramophone Award in 1992. Met het NBE maakte hij voor Chandos cd's met werken van Janacek en Stravinsky. Thierry Fischer dirigeerde voor het eerst in Nederland in 1992 op uitnodiging van het NBE en komt er sindsdien regelmatig terug. Op 26 januari a.s. dirigeert hij een groot aantal ensembles en solisten tijdens de Frank Martin dag in Muziekcentrum Vredenburg.

HANS VAN DER HEIDE

Hans van der Heide (1958) maakte evenals voorgaande jaren de bewerkingen voor het nieuwjaarsconcert. Hij studeerde trompet aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam, orkestdirectie aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en compositie en arrangeren bij Marcel Peeters in België. Hans van der Heide is solo-trompettist van de Koninklijke Militaire Kapel.

NEDERLANDS BLAZERS ENSEMBLE

fluit
Marieke Schneemann
Wim Steinmann
Jeanette Landré
hobo
Bart Schneemann
Justine Gerretsen
Mirjam Hannecart
klarinet
Harmen de Boer
Hein Wiedijk
Hannah Bijlsma
Romke Jan Wymenga
fagot
Ronald Karten
Marieke Stordiau
Hans Wisse

saxofoon
Johan van der Linden
André Arends
Niels Bijl
Simone Otto
hoorn
Paul van Zelm
Dick Verhoef
Fokke van Heel
Saskia van Baal
trompet
Hans Alting
André Heuvelman
Ad Welleman
Simon Wierenga

trombone
Arthur Moore
Pete Saunders
Albert Zuiderduin
tuba
Hendrik Jan Renes
piano
Frank Mol
harp
Ellen Versney
contrabas
Stephan Wienjus
mandoline
Lenie Kerkhoven
Martine Sikkenk

slagwerk
Peter Prommel
Rene Oussoren
Richard Jansen
Jan Roel Hamersma

CD-aansturing
Nicolas Collins

repetitor solisten jeugdopera
Majel Lustenhouwer

NEDERLANDS BLAZERS ENSEMBLE
Johan Dorrestein, Bart Schneemann *programmaredaktie*
Joris Vermeulen *produktie*
Margus Spekkers *voorstellingsleiding*
Janine Jansen *publiciteit*
Erik Hense *muziektekstverwerking*

VPRO TELEVISIE
Frank Alsema *regie & samenstelling*
Marian Brouwer *produktie*
Hansje Quartel *regie jeugd*
Esther Burgers *produktie jeugd*

VPRO RADIO
Willem Hering *eindredaktie radio*
Anneke van Dulken *produktie*
Gerard Westerdaal *muziekregie*

televisie en radio-realisatie NOB

projektmanagers Koos van de Kooi, Roel Bolhuis

lichtontwerp Marcel Pruyt

geluid Pieter Verheul

decor Dirk Debou

4 zwart-wit camera's Omroepmuseum Hilversum

16 digi camera's Sony Nederland

zaalversterking & projektie Bart Hof

video jockey's Rachel de Boer, Kees Veling, Maarten Handstede, Marjan Lambrecht, mmv Stichting Steim

inspiciënten Puk Bucker, Erik van der Weijden, Baptist Kurvers

tekst programmaboek Johan Dorrestein/ Joris Vermeulen

met dank aan
Maurice Vandenbergh
Donemus
Cor Sanne
Nederlands Ballet Orkest
Institut National de l'Audiovisuel
Roger Benamou
Mojo Concerts
Rounder Records
Sound Palette
alle medewerkers van het Concertgebouw

HET EXPERIMENT

Het Nieuwjaarsconcert is de afgelopen jaren niet alleen meer een groot muziekfeest, maar het is ook het feest van het experiment geworden op het gebied van de muziek en de media.
Daarbij vormen tegenstellingen een belangrijk uitgangspunt, radio en televisie, analoog en digitaal, oude en nieuwe media. Vorig jaar was het experiment met de 'virtual reality' een wereldprimeur. Dit jaar staat het 'grijs' van ouderwetse camera's naast het gebruik van 16 onbemande digitale camera's en staan de catacomben van het concertgebouw volgebouwd met computers om de video jockey's hun werk te kunnen laten doen (live gecreëerde beeld collages,teksten, animaties, midi gestuurde beeldmanipulaties voor de tv uitzending en projecties op de zuilen). Verder wordt de radio als extra geluidsbron gebruikt. Niet slechts voor een betere geluidsweergave, maar als apart stereo-kanaal dat aan het televiebeeld en - geluid een derde laag toevoegt. Uiteraard is het concert ook via internet te volgen www.vpro.nl/1997

TM

Dit concert wordt live uitgezonden door de VPRO op Ned 3 en Radio 4 in DOLBY SURROUND Stereo en via www.vpro.nl/1997
Het programma wordt op een later tijdstip uitgezonden in Noorwegen en Kroatië. E-mail reacties naar: 1997@vpro.nl

Dit programma komt tot stand met steun van het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepprodukties en de Stichting Co-produktiefonds Binnenlandse Omroep

Het Nederlands Blazers Ensemble wordt gesubsidieerd door het Ministerie van OC en W en het Amsterdams Fonds voor de Kunst en wordt financieel ondersteund door Centraal Beheer

KOMENDE CONCERTEN VAN HET NBE IN AMSTERDAM

VIER CONCERTEN VOOR KINDEREN TOT 15 JAAR I.S.M. VPRO'S VILLA ACHTERWERK

DE VIER JAARGETIJDEN

WINTER

De Snaren - woensdag 12 februari 1997

LENTE

De Stem - woensdag 2 april 1997

ZOMER

Het Slagwerk - woensdag 11 juni 1997

HERFST

De Blazers - woensdag 22 oktober 1997

PARADISO 13.30 & 15.00 UUR

kaartverkoop AUB ticketshop 020 621 12 11 en de landelijke vvv bespreekburo's *f*27,50/22,50 CJP/Pas 65/10,- kinderen tot 15 jaar

THIERRY FISCHER, DIRIGENT

STRAVINSKY/RIHM

SIBELIUS/STRAVINSKY

Canzonetta opus 62a

STRAVINSKY

Drie liederen op tekst van William Shakespeare - Epitaphium - Four Songs - Pastotale - Berceuses du Chat - Trois pieces - Elegy for J.F.K.

RIHM

Etude pour Séraphin - Sine Nomine

PARADISO DINSDAG 4 FEBRUARI 20.30 UUR

kaartverkoop AUB ticketshop 020 621 12 11 en de landelijke vvv bespreekburo's *f*30,-/25,- Pas 65/17,50- CJP

FÜR EIN VERSTORBENEN FREUND

PETERIS VASKS

Für ein verstorbenen Freund

SOFIA GOEBAIDULINA

Sonatine

IGOR STRAVINSKY

Oktet

GIJA KANTCHELI

Magnum ignotum

CONCERTGEBOUW ZATERDAG 22 FEBRUARI 20.30

kaartverkoop AUB ticketshop 020 621 12 11 en kassa Concertgebouw 020 671 8345 *f*45,-

STRAVINSKY/LANG

STRAVINSKY

L'Histoire du Soldat

DAVID LANG

nieuw (muziektheater)werk

Johan Doesburg, regie

PARADISO DINSDAG 22 APRIL 20.30 UUR

kaartverkoop AUB ticketshop 020 621 12 11 en de landelijke vvv bespreekburo's *f*30,-/25,- Pas 65/17,50- CJP

DE KOPTELEFOON

gebruiksaanwijzing

De koptelefoon hebt u nodig voor een optimale beleving van het Nieuwjaarsconcert. Het apparaat is een radio die zodanig is afgesteld dat u in de zaal op bepaalde momenten ook het live Radio 4 programma kunt beluisteren. Radioverslaggever Jaap Blonk voegt op bepaalde momenten via de radio een extra laag en informatie aan het programma toe. U wordt daarop attent gemaakt door middel van de volgende geprojecteerde signalen:

koptelefoon op (=groen)

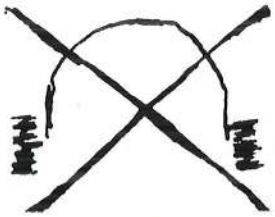

koptelefoon af (=rood kruis)

Tijdens grote delen van het concert is er niets op de koptelefoon te horen. Hoort u geen signaal dan wordt er niets uitgezonden.

Kom niet aan de afgeplakte afregelknop, u zou de zender kwijt kunnen raken.

U kunt wel zelf het volume regelen.

Laat de volumeknop altijd open staan.

Deze koptelefoon is nu uw eigendom

Voor de koptelefoon hebt u een borg van 5 gulden betaald. Voor dat bedrag mag u hem na afloop van het concert mee naar huis nemen. Indien u van deze aanbieding geen gebruik wilt maken en echt niet kunt verzinnen wie u er blij mee zou kunnen maken dan kunt u de koptelefoon na afloop van het concert inleveren en de borgsom terug ontvangen bij de daarvoor ingerichte balie tegenover de vestiaire.